

مۇھەممەت ئىمەن

شۇرپىشانە ئاشتى



مۇھەممەت ئىمن

شۇرۇپچىلار ئاشقى

(شىئىر - داستانلار)

مەللىەتلەر نەشرىياتى
بېيجهڭ



مەسئۇل مۇھەرریر : تۇرغۇن داۋۇت
مەسئۇل كورىكتور: قەلبىنتۇر ياسىن

شورپېشانە ئاشق

(شېئىرلار)

مۇھەممەت ئىمنىن

-
- نەشر قىلغۇچى : مىللەتلەر نەشرىياتى
ئادرىسى : بىيىڭىز شەھرى خېڭىلى شەمالىي كۆچا 14 - قورۇ
پوچتا نومۇرى: 100013 ، تېلېفون نومۇرى: 64290862 - 010
ساققۇچى : جايىلاردىكى شىخخۇا كىتابخانىلىرى
باسقۇچى : مىللەتلەر باسما زاۋۇقى
نەشرى : 2008 - يىل 7 - ئايىدا 1 - قىتمى نەشر قىلىنىدى
پېسىلىشى : 2008 - يىل 7 - ئايىدا بىيىڭىدا 1 - قىتمى بېسىلىدى
ئۆلچەمى : 32 × 1230 م.م . 880 م
باسما تاؤبىقى : 9.5
سانى : 2000 - 0001
باھاسى : 25.00 يۈەن

ISBN 978-7-105-09366-3/I. 1929 (维280)

图书在版编目(CIP)数据

倒运的恋人：维吾尔文/穆罕默德·伊明著. —北京：
民族出版社，2008.6
ISBN 978-7-105-09366-3

I . 倒... II . 穆... III . 诗歌—作品集—中国—当代—维吾
尔语（中国少数民族语言） IV . I227

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2008)第 081528 号

出版发行： 民族出版社 <http://www.e56.com.cn>
社址： 北京市和平里北街 14 号 邮编：100013
电 话： 010-64290862 (维文室)
印 刷： 民族印刷厂
版 次： 2008 年 7 月第 1 版
 2008 年 7 月北京第 1 次印刷
开 本： 880×1230 毫米 32 开
印 张： 9.5
印 数： 0001-2000 册
定 价： 25.00 元
ISBN 978-7-105-09366-3/I. 1929 (维280)

نەشر بىاتتىن

مۇھەممەت ئىمن 1946 - يىلى 6 - ئايىڭىز 30 - كۈنى
قەشقەر يېڭىشەھەر ناھىيىسىنىڭ ئارال يېزىسىدا دېھقان ئائىدە-
لىسىدە دۇنياغا كەلدى. ئۇنىڭ دادسى ئىمەھەل ئاخۇن ئۇ-
زۇن قىش ئاخشاملىرى ئوغلى مۇھەممەت ئىمەنگە ئاجايىپ
قىزىق چۆچەك، مەسەل، تېپىشماق، جەڭناھىلەرنى ئېيتىپ
بېرىپ، تۇنجى ئۇستاز سۇپىتىدە يازغۇچىنىڭ ئەدەبىياتقا
بولغان ھەۋىسىنى ئويغاتتى.

مۇھەممەت ئىمن 1954 - يىلىدىن 1958 - يىلىغىچە
ئارال باشلانغۇچ مەكتىپىدە، 1958 - يىلىدىن 1960 - يە-
لمىغىچە ياپچان تولۇقسىز ئوتتۇرا مەكتىپىدە، 1960 - يىل-
دىن 1963 - يىلىغىچە قەشقەر يېڭىشەھەر 1 - ئوتتۇرا مەكتە-
پىنىڭ تولۇق ئوتتۇرا سىنىپىدا، 1963 - يىلىدىن 1965 -
يىلىغىچە ھەركىزىي مىللەتلەر ئىنسىتىتۇندا، 1965 - يىلىدىن
1970 - يىلىغىچە بېجىڭ پىداگوگىكا ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ

تىل - ئەدەبىيات فاكۇلتېتىدا ئوقۇدى. ئوقۇش پۇتتۇر گەذ دىن كېيىن، 1975 - يىلغىچە شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق جامائەت خەۋىپسەزلىكى نازارىتىدە، 1975 - يىلدەن 1990 - يىلغىچە مەركىزىي خەلق رادىئو ئىستانسىسىنىڭ ئۇيغۇر بۆلۈمە، 1990 - يىلىدىن 2000 - يىلغىچە مىللەتلەر نەشريياتنىڭ ئۇيغۇر تەھرىر بۆلۈمە ئىشلىدى. 2000 - يىلى مەھلىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيغا يۆتكەلگەندىن بۇيان كاتىپ بولۇپ ئىشلەپ كەلمەكتە.

مۇھەممەت ئىمىننىڭ ئىجادىي پائالىيىتى شېئىر يېزىش بىدەن باشلاندى. 1963 - يىلى «شىنجاڭ گېزىتى» دە «بەختىنىڭ بىر كۈن» ناملىق تۇنجى شېئىرى ئېلان قىلىنغاندىن باشلاپ، 1966 - يىلغىچە بولغان ئارىلىقتا خېلى كۆپ شېرىلىرى ھەرقايىسى گېزىت - ژۇرناالاردا ئېلان قىلىنىدى.

مۇھەممەت ئىمن «مەددەنئىيت زور ئىنقىلابى» يىللەرىدا ئاساسەن قولغا قەلەم ئالىمدى. جۇت قىشنى قولغىغان ئىللەق باهار شاملى شائىرنىڭ قەلبىدە قايتىدىن ئىجادىيەت قىزغىنەن لىقىنى ئۇرغۇتتى. 20 - ئەسەرنىڭ 70 - يىللەرىنىڭ ئاخىدە رىدا شائىر يېڭى دەۋرگە بولغان چەكسىز قىزغۇن مۇھەببىتى بىلەن قولغا قايتىدىن قەلەم ئېلىپ، «ئاسلان ئۇيغاندى»،

«مۇھەببەت ناخشىلىرى»، «پەسىل لرىكىلىرى»، «بارد-
كالالا غۇنچىلار»، «جاسارەتلەك قوشكېزەك»، «باغۇن
سەڭلىمغا»، «ئۇل تاش بىلەن كاھىش» قاتارلىق شېئر،
داستان، باللادا، سېكىل ۋە مەسىللەرنى يازدى.

مۇھەممەت ئىمنىن 1982 - يىلغىچە ئاساسەن شېئر ئى-
جادىيەتى بىلەن، 1982 - يىلىدىن كېيىن ئاساسەن مەسىل،
ھېكايدى، پوۋېست ئىجادىيەتى بىلەن شۇغۇللاندى. شۇنىڭدىن
بۇيان مىللەتلەر نەشرىياتى، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى، شىن-
جاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى ۋە قەشقەر ئۇيغۇر
نەشرىياتىدا ئۇنىڭ «رەيھان بەرگىدە شەبنىم»، «قارىغايى
بىلەن تىين»، «ئۇچۇپ كەتكەن دۆلەت قۇشى»، «داغدا
قالغان قىز»، «ئىككى يۈزلىك ئادەم»، «قورقۇنچىلۇق ئا-
پەت»، «غەپلەت باسقان گۈگۈم»، «ئالتۇن گىرۋەكلىك
ھالىڭ»، «ئالۋاستىغا تەڭكەن ساھىجەمال»، «رەيھاننىڭ
سەرگۈزەشتلىرى»، «ئۇمۇرتقىسىز ئەرۋاھ» (خەنزۇچە
تاللانغان ھېكايدى - پوۋېستلار تۆپلىمى) قاتارلىق شېئر،
مەسىل ۋە ھېكايدى - پوۋېست توپلاملىرى نەشر قىلىندى.
شائىر ۋە يازۇچى مۇھەممەت ئىمنىنىڭ «بىر جۇپ لاي
قورچاق» ناملىق مەسىل 1987 - يىلى ئاپتونوم رايون بو-

يىچە ئۆتكۈزۈلگەن 2 - قېتىملىق مۇنەۋۇھر باللار ئەدەبىيەتىنى باھالاش پائالىيىتىدە 2 - دەرىجىلىك مۇكابايىسى كاپاتقا؛ «رەيھانلىك سەرگۈزۈشلىرى» ناملىق ھېكايىسى 1989 - يىلى ئاپتونوم رايون بويىچە ئۆتكۈزۈلگەن يېڭى دەۋرىدىكى مۇنەۋۇھر ئەدەبىي ئەسەرلەرنى باھالاش پائالىيىتىدە 1 - دەرىجىلىك ھېكايىھ مۇكاباتىغا؛ «ئاقۇھەت» ناملىق ھېكايىسى 1991 - يىلى ئاپتونوم رايون بويىچە ئۆتكۈزۈلگەن 3 - قېتىملىق مۇنەۋۇھر باللار ئەدەبىيەتىنى باھالاش پائالىيىتىدە 2 - دەرىجىلىك مۇكاباتقا، «غەپلەت باسقان گۈگۈم» ناملىق ھېكايىھ - پوۋېستىلار توپلىمى مەممەد كەتلەك 7 - نۆۋەتلىك ئاز سانلىق مىللەتلىك ھەنر مۇنەۋۇھر ئەدەبىي ئەسەرلەرنى باھالاشتا «تۇلپار» مۇكاباتىغا ئېرىشىتى. «توشقان نېمە ئۈچۈن ئۆلدى»، «ئەركىننىڭ چۈشى» قاتارلىق مەسىھلىرى باشلانغۇچ مەكتەپنىڭ ئەدەبىيات دەرسلىكىگە كىرگۈزۈلدى. «ئايىنۇرى»، «تۇرغايى»، «راست ۋە يالغان»، «قورقۇنچىلۇق ئاپەت»، «مەردلىك»، جىنaiەت ۋە مۇھەببەت»، «ئامەتچوڭ ھەققىدە رىۋايەت»، «ئۇمۇرتقىسىز ئەرۋاھ»، «ئازاب» قاتارلىق ھېكايىلىرى خەنزۇچىغا تەرجىمە قىلىنىپ مەملىكەتلىك «مىللەتلىك ئەدەبىياتى» ژۇر-

نيلدا ئىلان قىلىndى. مەھەممەت پولات قاتارلىق ئەدەبىي ئوبزورچىلار ئۇنىڭ «رەيھان بەرگىدە شەبىندەم» ناملىق شە-ئىرلار توپلىمى، «جاسارەتلىك قوشكۈزەك» ناملىق داستا-نى، «قارىغاي بىلەن تىيىن» ناملىق مەسىللەر توپلىمى، «سۆيگۈ سىنلىقى»، «رەيھاننىڭ سەرگۈزەشتىرى»، «مۇقد-تەھەم باتۇر» ناملىق ھېكايلىرى ۋە «داغدا قالغان قىز»، «ئىككى يۈزلىك ئادەم»، «ۋىجداننىڭ نېمە دەيدۇ»، «ھال رەڭ چۈش» قاتارلىق پوۋېستلىرىغا خېلى يۇقىرى باها بەر-دى. ئۇنىڭدىن باشقما، ئەدەبىي تەتقىقاتچى ئەكىھەر قادر-سىنلىقىنى باشقا، يازغۇچىنىڭ شېئىرىيەت، پروزا، مەسىل قاتارلىق ۋانرلاردا قولغا كەلتۈرگەن نەتىجىلىرىنى بىرقەدەر ئەتراپلىق تەھلىل قىلىدى ۋە ئۇنىڭغا يۇقىرى باها بەردى. شۇنىڭدەك، يازغۇچىنىڭ 40 نەچچە يىلىق ئىجادد-يەت ھاياتنى «قىزغىنىلىق ھەم كۆپ تەرەپلىك ئىجاد قە-لىش بىلەن ئۆتكەن ھايات» دەپ تەرىپلىدى.

مۇھەممەت ئىمنىنىڭ بەدىئىي ئىقتىدارى ۋە تالانتى ئە-دەبىي ئىجادىيەت جەھەتسلا كۆرۈلۈپ قالماي، ئەدەبىي تەرجىمە جەھەتتىمۇ كۆرۈلدى. ئۇ ئىلگىرى - ئاخىر بولۇپ،

«ئاسما»، «ئۇۋلاڭىشەن تېغى»، «قوش بۇلاقنىكى ئاي شو-لىسى»، «فۇرۇيدانىڭ تەقدىرى»، «پوتئىر شېئىرلىرىدىن تاللانما»، «ياشا ھەم ئىسېتىدە ساقلا»، «فېڭ شۆقىڭ مە-سەللەرى»، «سەرگەردان بالا»، «دۇنيادىكى مەشھۇر چۆ-چەكلەر»، «خەزىنە گىرۋەكلەرى — دۇنيادىكى مەشھۇر شا-ئىرلارنىڭ شېئىرلىرىدىن تاللانما»، «پۇشكىن شېئىرىي چۆ-چەكلەرى»، «قىزىل تام ئىچىدىكى دەققىلەر» (باشقىلار بى-لمەن بىلله)، «چەت ئەل يۇمۇرلىرى» قاتارلىق داستان، كىنو سينارىيىسى، پۇۋېست، رومانلارنى ھەمدە شېئىر، مەسەل ۋە يۇمۇر توپلاملىرنى ئۇيغۇرچىغا تەرجىمە قىلدى. ئۇ تەرجمە قىلغان بايرۇن، شىبلېر، گېنرىخ گېينى، پۇشكىن، پوتئىر قا-تارلىق دۇنياۋى مەشھۇر شائىرلارنىڭ شېئىرلىرى ئوقۇرمەذ-لەرنىڭ ياخشى باھاسىغا ئېرىشتى. ئۇ تەرجىمە قىلغان داڭلىق چەت ئەل شائىرلىرىنىڭ تاللانغان شېئىرلىرى كىرگۈزۈلگەن «خەزىنە گىرۋەكلەرى» ناملىق توپلامغا ئوبىزورچىلار «تىل ۋە تەرجمە»، «ئىشچىلار ۋاقت گېزتى» دە مەحسۇس ئوبى-زور ئېلان قىلىپ، تەرجىمىگە يۇقىرى باها بىردى. ئۇ تەر-جمە قىلىپ ئىشلىگەن «بېلىقچى بۇۋاي بىلەن ئالتۇن بې-لىق»، «مارجان»، «ئەيش - ئىشرەت سورۇنىنىڭ يېڭى

نومۇرى»، «چاپان قىز»، «مىدوزىنىڭ نېمە ئۈچۈن سۆگىدە كى يوق» قاتارلىق رادىئو درامىلىرى مەركىزىي خەلق رادىءە ئۇ ئىستانسىسى ۋە شىنجاڭ خەلق رادىئو ئىستانسىلىرىدا كۆپ قېتىم ئاڭلىتىلدى ۋە ئاڭلىتىلماقتا. ئۇ يەنە «تىيەنەنەمېن شېرىلىرى»نى تەرجمە قىلىشقا قاتناشتى. ئۇنىڭ «ياشلىقىكى بىر غۇوغۇغا» ناملىق تەرجمە ھېكايسى 1982 - يىلى ئاپتۇ - نوم رايون بويىچە ئۇيۇشتۇرۇلغان مۇنەۋۇھەر تەرجمە ئە سەرلەرنى باھالاش پائالييتىدە 3 - دەرىجىلىك مۇكاباتقا ئۇ تەرجمە قىلىپ ئىشلىگەن «چاپان قىز» ناملىق رادىئو درامىسى مەھلىكەتلىك ئاز سانلىق مىللەت رادىئو درامىلىرىنى باھالاش پائالييتىدە 1 - دەرىجىلىك مۇكاباتقا؛ ئۇ تەرجمە قىلغان «سېغىنىش» قاتارلىق ئۈچۈنچۈچە شېئىر «تىل ۋە تەرجمە» ژۇرنىلى ئۇيۇشتۇرغان تالىق دەۋرىدىكى شېئىرلار - نى تەرجمە قىلىش مۇسابقىسىدە 1 - دەرىجىلىك مۇكاباتقا ئېرىشتى.

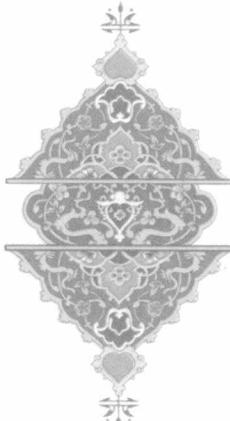
ئۇقۇرمەنلەرگە قىممەتلىك مەنىۋى مەھسۇلاتلىرىنى ئۆز - لۇكىسىز تەقدىم قىلىپ كېلىۋاتقان ئىقتىدارلىق شائىر، يازغۇ - چى ۋە ئەددەبىي تەرجمان مۇھەممەت ئەمنىنگە 1985 - يىلى كاندىدات ئالىي تەرجمانلىق ئۇنۋانى، 1995 - يىلى ئالىي

مۇھەررەرلىك ئۇنىۋانى بېرىلىدى. ئۇ 1988 - يىلى جۇڭگو يازغۇچىلار جەمئىيەتنىڭ ئەزالقىغا ۋە جۇڭگو تەرجىمانلار جەمئىيەتنىڭ ئەزالقىغا قوبۇل قىلىndى. ئۇنىڭ تەرجىمەالى ۋە ئىجادىي پائالىيىتى «تارىم»، «شىنجاڭ ياشلىرى»، «قەشقەر ئەدەبىياتى» ۋە «ئەدەبىي تەرجىملەر» ژۇرنالىدا تەپسىلىي تونۇشتۇرۇلدى. ئۇ يەندە جۇڭگو يازغۇچىلار جەمئىيەتنىڭ كۆرسىتىشى بىلەن «جۇڭگو ھازىرقى زامان داڭلىق ياش شەخسلەر قامۇسى»، «جۇڭگو ھازىرقى زامان ئەدەبىيەت - سەنئەت ساھەسىدىكى مەشھۇر كىشىلەر»، «جۇڭگو يازغۇچىلىرى لۇغىتى»، «دۇنيادىكى مەشھۇر شەخسلەر»قا- تارلىق مەھلىكەتلilik ۋە خەلقئارالىق قامۇس - لۇغەتلەرگە كرگۈزۈلدى.

مۇھەممەت ئىمن كېينىكى يىلالاردا تۈرلۈك ئېقىملار توغ- رىسىدا بىر قەددەر چوڭقۇر ئىزدەندى، ئۆزىنگە خاس ئىجادىد- يىت ئۇسلىبى يارتىش ھەققىدە كۆپرەك باش قاتۇردى. ئۇ ئەدەبىيات پىشوارىنىڭ ئىجادىيەت ھەققىدىكى بايانلىرىنى ئەستايىدلە ئۆگىنىش ۋە مۇلاھىزە قىلىش ئارقىلىق تىرىشىپ ئۆزىنگە خاس ئۇسلىب يارتىشنىڭ زۆرۈرلۈكىنى چوڭقۇر ھېس قىلىدى. ئۇ، بۇ ھەقتە ئېنىق كۆزقاراش تۇرغۇزدى

هەمەدە بۇ كۆزقارشىنى كېيىنكى يىلالاردا يازغان ئەسەرلىرى دە روشەن ئىپادىلىدى. ئۆزىنىڭ پۇتۇن زېھنى كۈچىنى پايدىلىق ئېقىملارنىڭ ئارتۇقچىلىقىنى مۇۋاپىق قوبۇل قىلىپ ۋە قوشۇپ يۇغۇرۇپ، مەلۇم خاسلىققا ئىگە ئوبرازلارنى يَا- رىتىشقا قارىتىپ، ئۆز گىچە پېرسوناژلار ئوبرازىنى ياراتتى. مۇھەممەت ئىمەن تۇرمۇشنى چوڭقۇر كۆزتىپ، ئاممىنىڭ دەرد - ھالىنى چۈشىنپ، ئۇلارنىڭ ئارزۇ - ئارمانلىرى، مۇڭ - زارى ۋە يۈرەك ساداسىنى، ياشلار كۆڭۈل بۆلىددى. غان غايىه، ئەخلاق، خىزمەت، مۇھەببەت، ئائىلە قاتارلىق جىددىي ئىجتىمائىي مەسىلەرنى جانلىق ئەكس ئەتتۈرۈش- كە؛ جەئىيەتنىڭ بەزى قاراڭغۇ تەرھېلىرىنىڭ دادلىق بىلەن ئېچىپ تاشلاپ، كىشىلەرنى جاق تويفۇزغان ناتوغرا ئىسى. تىلارارنى، چاكىنا، ناچار ئىللەتلەرنى، خۇنۇكلىك، رەزىلىك- لمەرنى چوڭقۇر پاش قىلىپ ۋە رەھىمىسىز قامچىلاپ، ئۇنى تۈرلۈك ۋانىرلار ۋە بىر قەدەر يۇقىرى بەدىئىي ۋاستىلەر ئارقىلىق يورۇتۇپ بېرىشكە ئالاھىدە ئەھمىيەت بەرگەنلىكى ئۈچۈن، ئۇنىڭ ئەسەرلىرى كەڭ ئوقۇرمەنلەرنىڭ، بولۇپمۇ ئوتتۇرا ياش ۋە ياش ئوقۇرمەنلەرنىڭ قىرغىن ئالقىشىغا ئې- رىشىپ كەلەكە.

1982 - يىلى نەشريياتىمىز قالانلىق شائىر ۋە يازغۇچى مۇھەممەت ئەمینلىك «رەيھان بەرگىدە شەبىنەم» ناملىق تۈنجى شېئىرلار توپلىمنى نەشر قىلغان ئىدى. قوللىڭىزدىكى بۇ توپلامغا شائىرنىڭ كېينىكى ۋاقتىلاردا يازغان بىر قىسىم شېئىر، باللادا ۋە داستانلىرى تاللاپ كىرگۈزۈلدى. ئىشىنى- مىزكى، كۈچلۈك مىللەي پۇراققا، چوڭقۇر پەلسەپىۋى پىكىر- گە ۋە جۇشتۇن شېئىرىي ھېسسىياتقا توپيۇنغان بۇ رەڭدار مىسرالار كەڭ شېئىر خۇمار خەلقمىزنىڭ قەلب ئېتىزىغا خۇد- دى كۆكلەم يامغۇرمىغا ئوخشاش ئاستا - ئاستا سىڭىپ بار- غۇسى.



مۇندەر بىچە

شېئىر لار

1	نادان خوراڭ (مەسىل)
3	باغ قىزى (مۇخەممەس)
5	ئۈمىد يۈلتۈزلىرى (غەزىللەر)
14	ياشلىقىڭ ئۆتكەندە دېمىگىن ئىست
15	مەنسەپجاننىڭ تەكلىپى (ساتىرى)
26	پىشىمنى قاققانلار كەتىكىن قايىان
27	پادىچىنىڭ ئارزۇسى
31	يۈلغۇن ۋە توغراق
33	جاڭگالدا سەھەر
36	يىڭىناغۇچ
39	گۈڭۈم مەنزىرسى

41	پادیچى بىلەن پادا
42	باغلاقىتىكى قوي
44	دېۋەڭ قومۇش
46	يېڭىسىدىن كونسى ياخشى
52	مەڭگۈلۈك زىددىيەت
53	ئوڭشالماس جاھان
54	نېمە دەپ يازاي؟
56	خېرىدارسز قەبرە
57	قورچاق ۋە ئارتىس
59	يىلان بىلەن چاق
60	ئارزو ۋە قانۇنىيەت
62	تەكلىپ ۋە نەتىجە
71	ئەيىب ۋە نوھۇس
74	كېلىشىم
75	چىچەكلىسۇن دىلىڭىدا باھار
76	تەۋسىيە
77	مېننەتسىز ئەسلىھەتمە
78	شائىر دوستۇمغا
79	ئۆلمەس ئىشتىياق

غار ئىچىرە بىر دەريا ئاقىدۇ	غەمكىن	80
بېشارەت		82
شاھزادە دەرىياسى		84
بىر قىزنىڭ ھەسرىتى		91
چىڭشى سوئال		92
يولواسىنىڭ ئىلانى		93
پىلىنىڭ سوئالى		94
شر يېشەلمەيۋاتقان توگۇن		95
كەپتەرنىڭ ئادىتى		96
تاشىقايمۇ بىزار		97
كۈچۈكىنىڭ ئېتىرازى		98
يىلاننىڭ ھەۋسى		99
توشقانىڭ خىيالى		100
كىرىپىنىڭ پەلسەپسى		101
چۈھۈلنىڭ ئىزاهاتى		102
پەروانىنىڭ باياناتى		103
تۆگىنىڭ ھەسرىتى		104
ئاغمىخانىنىڭ چارسى		105
ھەسەل ھەرسىنىڭ ئاكاھالاندۇرۇشى		106